

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Сумський державний університет
Освітня програма	20729 біологія
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	091 Біологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Сумський державний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	20729
Назва ОП	біологія
Галузь знань	09 Біологія
Спеціальність	091 Біологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Зінченко Оксана Юріївна, Стефаненко Марія Володимирівна, Коваленко Станіслав Олександрович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	27.05.2021 р. – 29.05.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_doctor_biology_self-esteem.pdf
Програма візиту експертної групи	https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_doctor_biology_visit-program.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Освітня програма здатна забезпечити підготовку висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців у галузі біології відповідно до потреб ринку праці та галузевого контексту, що можуть виконувати високоякісні дослідження на межі біології, медицини та екології. Програма створена з урахуванням нормативної бази СумДУ та досвіду вітчизняних і закордонних ЗВО. Освітня програма та підготовка здобувачів за нею є зразковою за критеріями 3, 6, 7. Зауваження до інших критеріїв не є принциповими і можуть бути оперативно усунені

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

1. Узгодженість цілей освітньо-наукової програми з місією та стратегією університету. Активне та різнобічне залучення роботодавців до розробки та вдосконалення ОП. Чітка орієнтація на тенденції розвитку спеціальності, галузі та потреби ринку праці, яка забезпечує високий рівень підготовки та конкурентоспроможність випускників освітньої програми. 2. Сильними сторонами програми є забезпечення права здобувачів на індивідуальну освітню траєкторію, реалізація елементів міждисциплінарності та дуальної освіти, запровадження подвійного наукового керівництва. 3. Доступ до освітньої програми та процедури визнання результатів навчання чітко регламентуються нормативною базою СумДУ. Необхідна інформація оприлюднена на сайті університету. Сторінка приймальної комісії є інформативною та дозволяє легко отримувати необхідну абітурієнту інформацію. 4. Використання для організації та проведення навчання системи Umix СумДУ. Високий рівень імплементації наукових досліджень в освітній процес. Високий рівень інтернаціоналізації навчання за ОНП 5. Слід відмітити роботу бібліотеки університету по забезпеченню перевірки та оприлюднення наукових робіт аспірантів, що забезпечує дотримання положень академічної доброчесності. 6. СумДУ має ефективну стратегію підвищення кваліфікації викладачів через власні програми та закордонні стажування. Створена фінансова система, котра забезпечує стимулювання освітньої та наукової діяльності науково-педагогічних працівників 7. Матеріально-технічне забезпечення за даною ОНП створює усі необхідні умови для проведення на дуже високому рівні наукових досліджень, навчально-методичне забезпечення повністю задовольняє освітні потреби здобувачів. В університеті створено комфортні умови для здобувачів, з урахуванням інтересів осіб з особливими потребами. Наявні чіткі і зрозумілі механізми вирішення конфліктних ситуацій. 8. Матеріально-технічна база та всебічна інформаційна й експертна підтримка СумДУ та медичного інституту створюють відмінні умови для наукового розвитку аспірантів, де навчання йде через дослідження.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

1. Регіональний контекст враховано недостатньо з огляду на наявність у м. Суми іншої ОП третього рівня зі спеціальності 091 Біологія. Потрібно обґрунтувати переваги програми перед ОП у Сумському державному педагогічному університеті ім. А.С.Макаренка. 2. Анкетування здобувачів освіти на даній ОП проводилося лише в поточному навчальному році, хоча набір здобувачів здійснюється з 2017 р. У анкетуванні взяли участь лише 4 здобувачі з 7, а отже, отримані дані не є достатньо надійними для їх використання під час вдосконалення ОП. Оприлюднені чи вказані в відомостях про самооцінювання результати анкетування аспірантів вказують на наявність методичних недоліків в їх аналізі чи проведенні. Потрібно впровадити систему незалежного моніторингу самих результатів опитувань. 3. Наявні спірні моменти в описі компетентностей та ПРН в силабусах деяких дисциплін. Ці недоліки потребують ревізії документів і їхньої імплементації в освітньому процесі. Також рекомендовано переглянути структурно-логічну схему ОП для гармонізації навантаження здобувачів за семестрами. 4. Рекомендується більш широко проводити проміжну атестацію аспірантів у вигляді презентацій, семінарів, обговорення проміжних результатів на засіданнях випускової кафедри. 5. Експертна група рекомендує у більшому ступені залучати зовнішніх роботодавців до проведення практичних занять за даною ОНП. 6. На сторінці ОНП вказано, що випусковою кафедрою є кафедра фізіології і патофізіології з курсом медичної біології, а в звіті самооцінювання та під час опитування зазначалось, що випусковою є кафедра морфології. Потрібне приведення цих відомостей на сайті у відповідності зі звітом самооцінювання. 7. Тільки один з керівників дисертаційних робіт має базову освіту та вчену ступінь з біології. Тому бажано в подальшому в більшій мірі залучати до наукового керівництва докторів та кандидатів біологічних наук.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Цілі програми окреслені як отримання здобувачами поглиблених теоретичних знань та умінь у сфері біології, розуміння методології наукових досліджень та їх прикладного значення, ролі сучасних інформаційних та біотехнологій, етичних вимог щодо наукової діяльності, набуття компетентностей для ефективного виконання завдань інноваційного характеру, а також формування критичного мислення та здатності до подальшого навчання. Цілі чітко сформульовані та відображують унікальність програми, яка полягає у формуванні індивідуальної траєкторії професійного розвитку майбутніх науковців у міждисциплінарному форматі (спрямування на вирішення медико-біологічних та медико-екологічних проблем). Вони відповідають таким аспектам місії університету, як забезпечення високих вимог ринку праці фахівцями нової формації, здатними працювати в умовах швидкозмінного, багатофункціонального середовища, генерації нового знання через масштабну, мультидисциплінарну наукову діяльність та підготовці наукових та науково-педагогічних кадрів, що мають компетенції, загальноприйняті у світовому науково-освітньому просторі (bit.ly/350Seu1). При формулюванні цілей враховані стратегічні завдання ЗВО, пов'язані з безперервною реалізацією системи забезпечення якості та інтернаціоналізацією освітньої та наукової діяльності.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін. У СумДУ створено ефективну систему взаємодії з зовнішніми стейкхолдерами шляхом залучення провідних фахівців у галузі біології та медицини до участі у Експертній раді роботодавців (bit.ly/3fQ6n7p). Пропозиції роботодавців та академічної спільноти щодо вдосконалення освітньо-наукової програми наведено на сторінці обговорення проєктів ОНП (bit.ly/3uRhAZF, bit.ly/3fQHeJv). Роботодавці також залучені до складу РПГ зі створення ОНП (Шарко В.В. – Університетська клініка СумДУ, Герашенко С.І. – Обласний клінічний медичний центр соціально небезпечних захворювань) та реалізації освітнього процесу. У Медичному інституті, на базі якого реалізується ОНП, створено Раду з якості, до складу якої входять представники адміністрації інституту, НПП та представники самоврядування (bit.ly/3vQUuUh). Пропозиції представників самоврядування, здобувачів та академічного персоналу були заслухані під час засідань НТСА та кафедри фізіології і патофізіології з курсом медичної біології. За результатами розгляду пропозицій до ОНП включено фахову компетентність «Здатність виявляти, формулювати та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі біології, оцінювати та забезпечувати якість проведених досліджень». За результатами взаємодії з громадськими організаціями до ОНП було включено ПРН, що стосується питань біоетики. До перегляду ОНП на методичному семінарі кафедри морфології, що відповідає за реалізацію освітньої програми, було залучено здобувачів, роботодавців та представників місцевої влади. Потреби та пропозиції здобувачів також вивчалися шляхом опитування Лабораторією виміру якості вищої освіти сумісно з Бюро моніторингу якості вищої освіти (bit.ly/34CHNjP), однак вивчення думки здобувачів саме ОНП «Біологія» з моменту створення програми у 2016 р. проводилося лише у 2021 р. У одному з опитувань взяли участь 4 здобувачі при загальній кількості 7 осіб, у звіті щодо другого опитування кількість респондентів не вказана. Рекомендується підвищити рівень залученості здобувачів до процесів опитування.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі освітньої програми та програмні результати навчання відповідають тенденціям розвитку галузі та потребам ринку праці, оскільки орієнтовані на підготовку висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, здатних до розв'язання комплексних проблем та орієнтованих на дослідницько-інноваційну діяльність у галузі біології та суміжних науково-практичних сферах (біомедицина, біотехнологія, екологія тощо). Орієнтованість програми на досить широке коло теоретичних та практичних питань дозволяє здобувачам бути затребуваними як науково-педагогічним кадрам, фахівцям у закладах лабораторної діагностики, профілактичної медицини та ін. Регіональний контекст було враховано з огляду на потреби Сумської області у забезпеченні викладачами природничих дисциплін, фахівцями у галузі біотехнології, лабораторної діагностики та профілактичної медицини. Разом з тим, підготовку докторів філософії у галузі біології у Сумському регіоні здійснює також СумДПУ, досвід та напрями науково-дослідної роботи якого при створенні та вдосконаленні ОНП зі спеціальності 091 Біологія у СумДУ проаналізовано не було. Досвід вітчизняних ЗВО (КНУ ім. Тараса Шевченка, НУ «Києво-Могилянська Академія», ХНУ ім. В.Н. Каразіна, ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського, УжНУ) було враховано під час формулювання цілей та програмних результатів навчання, закордонних ЗВО (США, Канади, Великої Британії, Німеччини) – при формуванні блоку обов'язкових дисциплін.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 091 Біологія для третього рівня вищої освіти відсутній

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Узгодженість цілей освітньо-наукової програми з місією та стратегією університету. Активне та різнобічне залучення роботодавців до розробки та вдосконалення ОП. Чітка орієнтація на тенденції розвитку спеціальності, галузі та потреби ринку праці, яка забезпечує високий рівень підготовки та конкурентоспроможність випускників освітньої програми.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Анкетування окреме для здобувачів освіти на даній ОНП проводилося лише в поточному навчальному році, хоча набір здобувачів здійснюється з 2017 р. У анкетуванні взяли участь лише 4 здобувачі з 7, а отже, отримані дані не є достатньо надійними для їх використання під час вдосконалення ОП. Рекомендується активізувати залучення здобувачів до процедур збору інформації щодо їх потреб та пропозицій. Регіональний контекст враховано недостатньо з огляду на наявність у регіоні іншої ОП третього рівня зі спеціальності 091 Біологія.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Освітня програма відповідає критерію в цілому. Підкритерії 1.1 та 1.4 не викликають зауважень. Деякого вдосконалення вимагає процедура анкетування здобувачів освіти щодо їх потреб та пропозицій, а також оцінка конкурентоспроможності випускників за умови наявності іншої ОП з даної спеціальності в регіоні. Однак зауваження не є свідченням істотного зниження рівня відповідності за критерієм.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг освітньої програми у кредитах ЄКТС відповідає вимогам, визначеним частиною 6, статті 5 закону «Про вищу освіту»: обсяг освітньої складової становить 60 кредитів ЄКТС. Обсяг обов'язкових освітніх компонентів складає 45 кредитів ЄКТС, з них педагогічна практика за професійним спрямуванням – 4 кредити. Обсяг дисциплін за вибором здобувачів – 15 кредитів ЄКТС.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

ОП поділяється на цикли загальної підготовки (9 обов'язкових освітніх компонентів), фахової підготовки (1 обов'язковий компонент) та вибіркові компоненти циклу загальної підготовки (12 дисциплін) та циклу професійної підготовки (9 дисциплін). У викладанні прослідковується логічна послідовність: перший семестр навчання присвячено вивченню дисциплін циклу загальної підготовки «Філософія науки», «Методологія та методи наукових

досліджень», «Управління науковими проєктами» та «Культура наукової української мови», яке логічно продовжується введенням «Англійської мови академічного спрямування» та вивченням дисциплін циклу фахової підготовки. Порушення логіки прослідковується лише у вивченні дисципліни «Інноваційна педагогічна діяльність» у 2 семестрі поряд з початком педагогічної практики за професійним спрямуванням у 4 семестрі. Вибіркові дисципліни циклу загальної підготовки вивчаються у першому семестрі. Вони підкріплюють досягнення ПРН та сприяють формуванню соціальних навичок. Досягнення всіх програмних результатів навчання та формування програмних компетентностей забезпечується обов'язковими освітніми компонентами ОП, що показують наведені у програмі матриці відповідності. Разом з тим, виявлено невідповідність окремих результатів навчання освітнім компонентам. Так, виходячи зі змісту ОК1 «Філософія науки», досягнення ПРН1 та ПРН6, пов'язаних з розробкою та реалізацією проєктів, а також застосуванням математичного та комп'ютерного моделювання, є неможливим, зміст ОК9 «Сучасні аспекти біології розвитку» не забезпечує досягнення ПРН7 «Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні й комп'ютерні моделі процесів і систем...». Рекомендується переглянути відповідність компетентностей та програмних результатів навчання освітнім компонентам.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Зміст ОП відповідає її предметній області – біології – та дозволяє готувати висококваліфікованих фахівців у галузі, здатних до науково-дослідної та педагогічної діяльності. Програма має ознаки міждисциплінарності, оскільки тематика наукових робіт здобувачів знаходиться на стику біології, медицини та екології. До прикладу, тема дослідження Тимакової О. О. «Морфологічні зміни у при щитоподібних залозах за умов впливу на організм солей важких металів», Діденко І. С. «Морфологічні особливості підшлункової залози на тлі техногенного мікроелементозу за умов алоксанової гіперглікемії» та ін. Крім того, при підготовці здобувачів реалізується практика подвійного керівництва: здобувач Ткаченко І.А. – наукові керівники докт.вет.н. Касянчук В.В. та докт.фіз.-мат.н. Суходуб Л.Ф.; здобувач Михайличенко К.В. – наукові керівники д.б.н. Бумейстер В.І. та д.мед.н. Деміхова Н.В.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Структура освітньої програми забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії через вільне обрання дисциплін вибіркового блоку циклу загальної підготовки та циклу професійної підготовки (загалом 21 дисципліна). З запропонованих 12 дисциплін циклу загальної підготовки, відповідно до структурно-логічної схеми, наведеної в ОП, здобувачі обирають 1 дисципліну у 1 семестрі навчання, з 9 дисциплін циклу професійної підготовки – по одній дисципліні у 3 та 4 семестрах. Обсяг вибіркового блоку дисциплін складає 15 кредитів (25%) від загального обсягу освітнього компоненту ОП. Вибір дисциплін здійснюється шляхом подання письмової заяви на ім'я завідувача Інституту підготовки кадрів вищої кваліфікації (приклади заяв надано гарантом за запитом). До більшості вибіркового блоку дисциплін на сайті медичного інституту наведено силабус (bit.ly/3c9VxH7). Для дисциплін «Моделювання в 3ds Max» та «Сучасні освітні студії» силабуси недоступні. Формування індивідуальної освітньої траєкторії також можливе за рахунок вибору тематики дослідження та визнання результатів, отриманих поза межами університету (участь у програмах мобільності, неформальна освіта). Процедури визнання є чіткими та зрозумілими. Водночас, обсяг вибіркового блоку дисциплін є досить обмеженим, рекомендується його розширення за рахунок дисциплін інших освітніх програм різних рівнів освіти, що надасть додаткові можливості для відповідної освітньої підтримки наукових досліджень окремих здобувачів.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності здійснюється під час педагогічної практики за професійним спрямуванням загальним обсягом 4 кредити, яка спрямована на формування трьох загальних та трьох фахових компетентностей. Базами практики є кафедри наукових керівників здобувачів. Практична підготовка аспірантів до професійної, в тому числі, науково-дослідницької діяльності в галузі біології здійснюється під час вивчення обов'язкових дисциплін «Методологія та методи наукових досліджень» (включає практичні заняття, спрямовані на опанування інструментальних методів дослідження), «Управління науковими проєктами» (тренінги з планування та створення проєкту), «Методика підготовки наукових праць» (оформлення звіту про індивідуальний дослідницький проєкт з підготовки наукової публікації), «Сучасні аспекти біології розвитку» (індивідуальне пошуково-дослідне завдання). Крім того, на ОП реалізуються елементи дуальної освіти (троє здобувачів поєднують навчання з роботою на кафедрах морфології; фізіології та патофізіології з курсом медичної біології; громадського здоров'я, що сприяє підвищенню рівня практичної підготовки здобувачів.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

ОП забезпечує набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок, необхідних фахівцю-біологу та викладачу, за рахунок обов'язкових та вибіркового освітніх компонентів, а також залучення аспірантів до програм мобільності. До обов'язкових освітніх компонентів, що найбільше сприяють розвитку soft skills, належать «Інноваційна педагогічна діяльність», «Управління науковими проєктами», «Англійська мова академічного спрямування», «Методика підготовки наукових праць», «Культура наукової української мови» та педагогічна практика за професійним спрямуванням. Вибірковий блок дисциплін створює можливості для суттєвого розширення соціальних навичок за рахунок вивчення курсів «Психологічні основи професійних комунікацій та лідерства», «Психологія», «Дослідницька доброчесність» та п'яти дисциплін, присвячених застосуванню англійської мови в академічній сфері. Ефективним інструментом формування соціальних навичок під час інтеграції до міжнародної наукової спільноти є виконання дослідницького проєкту в рамках програми академічної мобільності Erasmus+. Процедура оцінювання успішності виконання плану обміну описана в Learning Agreement здобувачів Буцик А.С., Ілляшенко В.Ю. та включає декілька етапів: формулювання експериментального завдання, затвердження плану дослідження, презентація проєкту на семінарі під час Journal club в університеті-партнері (Університет Умео, Швеція), оцінювання супервізором з боку приймаючої сторони фінального письмового звіту.

7. Зміст освітньої програми ураховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 091 Біологія для третього рівня вищої освіти відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Навантаження здобувачів освіти складається з аудиторної та самостійної роботи, при цьому остання складає приблизно 2/3 загального обсягу навчальних годин. Спостерігається деякий дисбаланс у розподілі навантаження за семестрами. Так, у 1 семестрі аудиторне навантаження складає 70 год., самостійна робота здобувачів – 170 год., у 2 семестрі – 180 та 530 год, у 3 семестрі 200 та 400 год, у 4 семестрі 96 та 324 год відповідно. Рекомендується переглянути структурно-логічну схему ОП для гармонізації навантаження за окремими видами навчальної роботи протягом перших двох років навчання. У відомостях СО міститься інформація щодо можливості використання відкритих електронних навчальних ресурсів СумДУ (<https://elearning.sumdu.edu.ua/>) для підвищення ефективності самостійної роботи. Однак курсів, що відповідають ОНП зі спеціальності 091 «Біологія», у відкритому доступі (як вказано в відомостях СО) на даних ресурсах не виявлено. Під час онлайн-зустрічей з академічним персоналом та здобувачами було продемонстровано електронні кабінети здобувачів та викладачів, що забезпечують їх ефективну взаємодію упродовж вивчення курсів.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

На ОП реалізуються елементи дуальної освіти. Так, здобувачі Михайличенко К.В., Олешко Т.М., Конєва А.О. зараховані на посади викладачів-стажистів (0,5 ставки) на кафедри морфології, фізіології та патофізіології з курсом медичної біології та громадського здоров'я. Цю інформацію підтверджено під час онлайн-зустрічі зі здобувачами. Здобувачі, що поєднують навчання з роботою за спеціальністю, мають право на навчання за індивідуальним графіком, регламентоване пп. 2.1. Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком (<http://surl.li/ffcz>).

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Структура та зміст ОП в цілому відповідають нормативним вимогам, відображають унікальність освітньої програми, спрямованість на задоволення індивідуальних освітніх потреб здобувачів через два блоки вибіркового дисциплін. Сильними сторонами програми є забезпечення права здобувачів на індивідуальну освітню траєкторію, реалізація елементів міждисциплінарності та дуальної освіти, запровадження подвійного наукового керівництва.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Рекомендовано переглянути відповідність компетентностей та ПРН освітнім компонентам, що забезпечують їх формування, та розширити блок вибірових дисциплін за рахунок можливості їх обрання серед освітніх компонентів інших ОП різних рівнів, що посилює б можливості професійної підтримки здобувачів за окремими напрямками їх досліджень. Також рекомендовано переглянути структурно-логічну схему ОП для гармонізації навантаження здобувачів за семестрами.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Загальний обсяг ОНП, логічна послідовність її структури, зміст освітніх компонентів, співвідношення теоретичної та практичної підготовки дозволяють досягти цілей програми, сформувати фахові компетентності та soft skills. Змістове наповнення освітніх компонентів дозволяє забезпечити досягнення програмних результатів навчання, однак неузгодженість змісту окремих дисциплін та ПРН вимагає перегляду матриці відповідності. Для розширення можливостей формування індивідуальної освітньої траєкторії доцільне збільшення блоку вибірових дисциплін.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

У ЗВО розроблені та оприлюднені загальні правила прийому, розміщені на офіційній сторінці університету <http://vstup.sumdu.edu.ua>. Крім того, на сторінці приймальної комісії розміщено правила прийому до аспірантури, що містять основні особливості процедури вступу на навчання за третім рівнем вищої освіти (bit.ly/2RnoV2d). У правилах прийому не виявлено жодних дискримінаційних положень.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Прийом здійснюється на основі здобутого ступеня магістра/спеціаліста за відповідною або іншою спеціальністю. Правила прийому до аспірантури передбачають складання двох іспитів – з іноземної мови та фахового іспиту зі спеціальності. Вступник звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови за наявності сертифіката не нижче рівня B2 (оцінюється найвищим балом). Зарахування до аспірантури здійснюється на підставі конкурсного балу, який складається з результатів вступних іспитів та додаткових балів за особливі успіхи у науковій діяльності та середнього балу додатку до диплома магістра/спеціаліста. На сторінці приймальної комісії розміщено програму вступного іспиту з біології, яка охоплює головні розділи біологічної науки – анатомію, фізіологію, мікробіологію, вірусологію, імунологію, генетику та біохімію, що відображає специфіку ОП, спрямовану на розв'язання завдань на стику біології та медицини. Водночас, у програмі відсутні питання з екології та впливу чинників середовища на біологічні об'єкти, хоча як одну з ознак унікальності програми вказано орієнтацію на вирішення медико-екологічних проблем, а також питання з зоології, знання якої є необхідною передумовою успішного засвоєння обов'язкової дисципліни «Сучасні аспекти біології розвитку». Рекомендовано ввести відповідні розділи до програми вступного іспиту. Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами з'ясовано, що на даний момент на ОП навчаються особи, що мають ступінь магістра або спеціаліста за спеціальністю «Біологія», «Фізична реабілітація та соціальна педагогіка» та магістра медицини. Здобувачка А. Буцик повідомила, що обрання тематики майбутніх наукових досліджень відбувалося за власними науковими інтересами шляхом їх порівняння з напрямками роботи потенційних наукових керівників. А. Конєва зазначила, що тематика її наукових досліджень була сформульована ще під час виконання студентської роботи та збігається з її професійними інтересами. Крім того, за Правилами прийому, для вступу в аспірантуру кандидат подає дослідницьку пропозицію, в якій наводить стислу інформацію про напрямки планованих наукових досліджень та обґрунтування їх актуальності (<http://surl.li/odkm>).

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Здобувачі, що навчаються на ОП, залучені до програми академічної мобільності Еразмус+ (Ілляшенко В., Шубін П., Буцик А. на момент експертизи знаходяться в Університеті м. Умео, Швеція). За результатами стажування у рамках

програми мобільності очікується перезарахування результатів навчання в СумДУ, що підтверджено під час онлайн-зустрічі Начальником управління міжнародного співробітництва К. І. Кириченко та відзначено у Learning agreement здобувачів, наданих на запит експертної групи. Процедури визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, зокрема під час академічної мобільності, регулюються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти (<http://surl.li/ffmg>) та Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ (<http://surl.li/fezf>). Вказані посилання на нормативні документи є активними. Університет всебічно сприяє участі здобувачів у програмах міжнародного обміну. Так, під час зустрічі зі здобувачами аспірант В. Лляшенко повідомив, що інформування щодо можливостей участі в програмах академічної мобільності відбувається під час щорічної міжнародної конференції (проводиться іноземною мовою), на яку запрошуються представники ЗВО-партнерів (зокрема, у 2019 р. професор Томас Борен з Університету Умео, Швеція, запропонував здобувачам взяти участь у роботі його групи); на сторінці ЗВО у фейсбуці; адміністрацією Медичного інституту та на веб-сторінці НТСА.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Розроблена чітка процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (bit.ly/3yXy8Cx). Перезарахуванню підлягають результати навчання, підтвержені відповідним документом (сертифікатом, дипломом, свідоцтвом та ін.), що засвідчують особу здобувача. Процедура перезарахування здійснюється комісією з атестації за головування керівника групи забезпечення відповідної спеціальності за умови змістової відповідності отриманих результатів неформального навчання та освітнього компонента ОП. Комісія формується на підставі подання здобувачем освітньої декларації та документу, що підтверджує його участь у відповідних заходах. Під час експертизи гарантом ОП надано освітню декларацію здобувачки Конєвої А.О., якій перезараховано одну з тем дисципліни “Методологія та методи наукового дослідження” на підставі сертифікату про проходження курсу “Академічна доброчесність в університеті” на базі Національного університету “Києво-Могилянська академія”.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Доступ до освітньої програми та процедури визнання результатів навчання чітко регламентуються нормативною базою СумДУ. Необхідна інформація оприлюднена на сайті університету. Сторінка приймальної комісії є інформативною та дозволяє легко отримувати необхідну абітурієнту інформацію.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Недоліків як таких не виявлено. Рекомендовано розширити програму вступного іспиту з урахуванням особливостей освітньо-наукової програми за рахунок включення до програми вступного іспиту блоків питань з екології та зоології, пов'язаних з тематикою наукових досліджень керівників та дисциплінами циклу професійної підготовки.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Наведена у Відомостях самооцінювання та на офіційній веб-сторінці університету інформація підтверджує високий рівень відповідності за всіма підкритеріями щодо доступу до освітньої програми та визнання результатів навчання. Правила вступу до аспірантури передбачають подання вступником дослідницької пропозиції зі стислою інформацією щодо запланованої наукової роботи, що дозволяє враховувати наукові інтереси мабутьних аспірантів уже на етапі вступу. Процедури визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, в тому числі, закордонних, розроблені та ефективно працюють. Університет всебічно сприяє інтеграції здобувачів у міжнародну академічну спільноту шляхом проведення міжнародних конференцій іноземною мовою, запрошення лекторів з закордонних університетів, активного інформування здобувачів щодо можливостей участі у програмах академічної мобільності з боку адміністрації Медичного інституту, Наукового товариства студентів та аспірантів, використання соціальних мереж.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Форми та методи навчання і викладання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті» (bit.ly/3i7D5Td), силабусами обов'язкових освітніх компонентів (bit.ly/2SIo8MG), вибіркового освітніх компонентів загальної підготовки (bit.ly/3c9VxH7), вибіркового освітніх компонентів професійної підготовки (bit.ly/34EqEpO). Так, пропонується використання інтерактивних лекцій, обміну думками, кейс-методу і т.п. При проведенні фокус-груп з науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти з'ясовано, що такі методи навчання використовуються на даній ОП. Втім продемонстрований тільки один приклад інтерактивної лекції «Сучасні технології заготівлі компонентів донорської крові» (bit.ly/3gj14gE), наведений при зустрічах з академічним персоналом та аспірантами. Тому рекомендується у більшому ступені використовувати інтерактивні лекції (ця форма прописана майже у всіх силабусах дисциплін ОП). Реалізація цих методів забезпечується наявною матеріальною базою та сприяє досягненню цілей і результатів навчання. Студентоцентризований підхід полягає у виборі дисциплін з блоку вільного вибору даної ОП. Зустріч з фокус-групою аспірантів підтвердила, що вони впливають на зміст та форми викладання, відповідно до спрямування своїх дисертаційних робіт. Дистанційне навчання на ОП відбувається у системі Umix СумДУ (bit.ly/3uDh6RP). Як аспіранти так і науково-педагогічні працівники під час зустрічей з експертною групою продемонстрували особисті кабінети у цій системі.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Під час фокус-групи зі здобувачами вищої освіти з'ясовано, що аспіранти знайомляться з освітньою програмою, розташованою в каталозі освітніх програм (bit.ly/3p9h87A) та силабусами навчальних дисциплін, розміщеними на сторінці кафедри морфології. На першому занятті з дисципліни та в індивідуальних кабінетах системи Umix СумДУ викладач детально інформує аспірантів відносно цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання. Також в індивідуальних кабінетах надсилаються завдання до кожної теми та критерії їх оцінювання. Розклад заняття як на даній ОНП, так і в цілому в Сумському державному університеті представлений в інформаційному сервісі «Розклад навчального процесу» (bit.ly/3i4oQuy), який дозволяє здійснювати пошук по групі, викладачу, даті, експортувати дані в таблицях.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Сучасний високий рівень наукових досліджень підтверджують матеріали, наведені в відомостях самооцінювання про відповідність наукових тем аспірантів напрямку досліджень їх керівників, котрі проводять і освітній процес (bit.ly/3vHcGzF). Деякі дисципліни викладають науковці, що не є науковими керівниками на даній ОНП та також мають високий рівень наукових досягнень (проф. В.Ю. Гарбузова (bit.ly/3fEfaZW), проф. М. Погорелов (bit.ly/3yXx69l)). В освітній процес, в основному в дисциплінах за вибором професійної підготовки, імplementовані методи навчання, засновані на дослідженнях. Це забезпечується як потужною сучасною матеріальною базою наукового обладнання, високою кваліфікацією фахівців, які з ним працюють, системою доступу до роботи в лабораторіях. Аналіз матеріалів зустрічей з науково-педагогічним персоналом, оглядом матеріальної бази, резервної зустрічі та зустрічі з фокус-групою аспірантів підтвердили поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОНП. Позитивним є те, що навчальний процес здійснюють фахівці не тільки біологічних, але і дотичних до біології медичних спеціальностей. Стейкхолдерами виступають керівники ряду кафедр Медичного інституту, котрі надають суттєву підтримку в забезпеченні навчального процесу на високому сучасному науковому рівні. Чотири аспіранти ОНП проходять стажування у в Університеті Умео (Швеція). Під час відеозустрічі з аспірантами від цього закладу були присутні Вячеслав Іляшенко та Анна Буцик.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

При зустрічі з академічним персоналом, вивченні їх персональних сторінок на сайті Сумського державного університету з'ясовано, що всі науково-педагогічні працівники, залучені до викладання та керування дисертаційними роботами, мають високий міжнародний рівень наукових досягнень у галузі біології, медичних, ветеринарних, фізико-математичних напрямків, дотичних до біологічних досліджень. Отже, науково-педагогічні працівники мають можливість оновлення змісту освіти, відповідно до сучасних наукових досягнень у галузі біології. Система перегляду та оцінювання змісту освітніх компонентів забезпечується діяльністю центру забезпечення якості вищої освіти (bit.ly/3i6WUd9), що включає в Бюро моніторингу якості вищої освіти, Лабораторію виміру якості вищої освіти, Студентську агенцію свідчії якості освіти. Перегляд освітніх програм та її складових

здійснюється щорічно. ОП з спеціальності 091 рівня доктора філософії з 2017 по 2021 роки представлені в каталозі ОП СумДУ (bit.ly/3p9h87A). Також на сторінці кафедри морфології (bit.ly/34CHNjP) та кафедри фізіології та патофізіології (bit.ly/3vUHWd) представлені матеріали по щорічному їх розгляду

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Усі відомості, надані в звіті про самооцінювання, підтверджені при аналізі документів, матеріалів веб-сайту СумДУ та на зустрічах з фокус-групами академічного персоналу, аспірантів. Так освітньо-наукова діяльність за ОП узгоджена зі Стратегією інтернаціоналізації СумДУ на 2019-2025 роки (bit.ly/3cbu3R9). Університет організує англомовну підготовку здобувачів і НПП через безоплатне навчання на курсах іноземної мови з набуттям відповідної компетентності, підтвердженої сертифікатом, не нижче рівня B2. Здобувачі беруть участь у програмах міжнародної академічної мобільності: Ткаченко І. (Швеція, 2019, 2020), Буцик А., Шубін П. та Ілляшенко В. (Швеція, 2020). Викладачі, задіяні на ОП, беруть участь у програмах міжнародної академічної мобільності у різних формах: підвищення кваліфікації (Гарбузова В., Німеччина, 2019; Замора О., Ізраїль, 2019); викладання (Погорелов М., Болгарія, 2019); дослідження (Погорелов М., Швеція, 2019; Латвія, 2019); участь у конференціях, в т.ч. онлайн (Бумейстер В., Словаччина, 2018; США, 2020) (bit.ly/34Eej5e). Викладачам і здобувачам надається доступ до міжнародних баз даних (SCOPUS, WoS, ін.) через передплачені ресурси бібліотеки СумДУ (bit.ly/34JUHwh).

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Використання для організації та проведення навчання системи Umix СумДУ. Високий рівень імплементації наукових досліджень в освітній процес. Високий рівень інтернаціоналізації навчання за ОНП

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Потрібно у більшій мірі впроваджувати форму інтерактивних лекцій, задекларовану у силабусах дисциплін при навчанні на ОНП

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

На думку експертної групи, ОНП відповідає критерію 4 з незначним недоліком: необхідність вдосконалення та ширшого впровадження інноваційних форм та методів навчання. Цей недолік має в більшому ступені рекомендаційний характер та не є таким, що суттєво знижує рівень навчання та викладання

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти висвітлені у силабусах освітніх компонентів, що розміщені на сайті СумДУ (bit.ly/2SIo8MG, bit.ly/3c9VxH7, bit.ly/34EqEpO) та включають методи поточного оцінювання (тестування та усні коментарі викладача за його результатами, самооцінювання поточного тестування, обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних індивідуальних завдань, перевірка результатів проведення експериментів, самостійне виконання ситуаційних вправ та їх обговорення) та підсумкового сумативного оцінювання (складання підсумкового тестового контролю, звіт за виконанням лабораторних робіт). Форми поточного та підсумкового контролю, передбачені освітньо-науковою програмою аспірантури та індивідуальним навчальним планом аспіранта. У ході зустрічей з представниками здобувачів, академічним

персоналом було встановлено, що уся інформація щодо форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання є доступною як на сайті, так і надається в особистому кабінеті під час вивчення кожної дисципліни окремо. Найвніше «Положення про систему контролю якості навчального процесу у Сумському державному університеті» (bit.ly/34BANUv) та ціла низка документів, що її регламентують (bit.ly/2SPW3TO). Разом з тим у відомостях самооцінювання показано, що якість організації освітньої діяльності у викладачів в осінній семестр знаходиться в межах 98,3-100%, хоча на ОНП навчається тільки 7 осіб. На сторінці кафедри морфології представлений «Звіт за результатами опитування здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня щодо оцінювання якості освітньо-наукових програм» від 25 січня – 7 лютого 2021 року (bit.ly/3igkWCR, в додатках до звіту). Опитування проводили анонімно за допомогою гугл-форми. Кількість респондентів не вказана. Звертає на себе увагу те, що на всі питання розподіл відповідей були чи 50%, чи 100%. Інших варіантів не було. Тому виникає запитання щодо якості проведення самого опитування. На сайті Медичного інституту представлені «Відомості про результати екзаменаційної сесії» (bit.ly/3vKNRT8). Втім результати успішності серед аспірантів в ній не висвітлені.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Під час вивчення нормативної бази та зустрічей з фокус-групами відомості самооцінювання за цим підкритерієм повністю підтвержені. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 091 Біологія за третім рівнем вищої освіти відсутній. Форми атестації здобувачів вищої освіти за ОП «Біологія» відповідають вимогам Закону України про «Вищу освіту» та Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук, якими передбачено проведення атестації шляхом публічного захисту дисертації. Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників). Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану. Ступінь доктора філософії за спеціальністю 091 Біологія присуджується разовою спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти або наукової установи за результатами успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді за відповідною спеціальністю. Здійснюється і проміжна атестація аспірантів. Втім рекомендується більш широко проводити таку проміжну атестацію у вигляді презентацій, семінарів, обговорення проміжних результатів на засіданнях випускової кафедри.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

В ході зустрічей з науково-педагогічним та адміністративним персоналом, здобувачами вищої освіти з'ясовано, що правила проведення контрольних заходів є доступними для всіх учасників освітнього процесу та відображені в нормативних документах. Правила перескладання підсумкового контролю у разі отримання незадовільної оцінки регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті» (bit.ly/34G2ETf) та передбачають можливість перескладання – один раз викладачу, другий - комісії. Цей порядок передбачає стандартні етапи: ознайомлення з графіком перескладань, отримання індивідуального екзаменаційного листка, перескладання за стандартними процедурами.. Згідно з рішенням Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти від 19 грудня 2019 року з питання: «Про порядок вирішення конфліктів між зацікавленими сторонами» (bit.ly/3uFqEAr) показано, що у СумДУ існує значна кількість документів щодо врегулювання конфлікту інтересів при контрольних заходах. Випадків конфлікту інтересів, а також оскарження процедури проведення та оцінювання результатів контрольних заходів, за час реалізації ОНП «Біологія» не було, що було підтверджено у ході зустрічей зі здобувачами, представниками студентського самоврядування.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Документи, що містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, розташовані на сторінці «Корпоративна культура і академічна доброчесність» (bit.ly/2RWn4oy). Під час відповідей при зустрічах з гарантом, керівництвом закладу академічним персоналом, аспірантами з'ясовано, що порушень академічної доброчесності на ОНП «Біологія» не було. Заходи контролю за академічною доброчесністю регламентуються «Кодексом академічної доброчесності Сумського державного університету» (bit.ly/2RdSTbT), де прописані відповідні принципи та норми. Всі науково-педагогічні працівники та аспіранти підписують «Декларацію про дотримання академічної доброчесності». При аналізі матеріалів сайту університету, результатів зустрічей з фокус-групами здобувачів вищої освіти, науково-педагогічними працівниками всі факти щодо популяризації академічної доброчесності, вказані в відомостях про самооцінювання, підтвержені. Потрібно відмітити, що серед вибіркового дисциплін загальної підготовки є курс «Дослідницька доброчесність», в котрому розглядаються загальні принципи,

прояви порушення академічної доброчесності та надаються практичні поради для науковців (bit.ly/34Aif70). Існує «Методична інструкція щодо перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень» (bit.ly/3wSal58). Університетом укладено договори з компаніями ТОВ «Антиплагіат» та «Plagiat.pl» на використання систем «Unicheck» та «StrikePlagiarism». Технічним модератором перевірки робіт на текстові запозичення виступає бібліотека університету. Завантажити текст для перевірки можна в особистому кабінеті системи Umix СумДУ. Роботи перевіряються при поданні до журналів та збірників, репозитарію СумДУ. Перевірка робіт на текстові запозичення для аспірантів є безоплатною. Всі дисертаційні роботи представлені в вільному доступі в репозитарії бібліотеки та для індексації у базі даних Scholar Google. Завантаження деяких з них дослідниками з України та з закордонних країн перевищує 10 тисяч. Це забезпечує додатковий стимул у підтриманні принципів академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Слід відмітити роботу бібліотеки університету по забезпеченню перевірки та оприлюднення наукових робіт аспірантів, що забезпечує дотримання положень академічної доброчесності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Оприлюднені чи вказані в відомостях про самооцінювання результати анкетування аспірантів вказують на наявність методичних недоліків в їх аналізі чи проведенні. Потрібно впровадити систему незалежного моніторингу самих результатів опитувань. Рекомендується більш широко проводити проміжну атестацію аспірантів у вигляді презентацій, семінарів, обговорення проміжних результатів на засіданнях випускової кафедри.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

На думку експертів, на ОНП існує об'єктивна системи оцінки визначених програмою цілей та програмних результатів навчання. Зауваження до ОНП за цим критерієм мають радше технічний характер і можуть бути легко усунуті.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Згідно з аналізом таблиці 2 з усіма даними про викладачів ОП, аналізом їх персональних сторінок, відповідей при зустрічах з академічним персоналом та керівниками дисертаційних підтверджено дані, наведені у відомостях самооцінювання щодо відповідності академічної та професійної кваліфікації викладачів цілям та програмним результатам навчання. Викладачі, які забезпечують навчальний процес за ОП «Біологія», відповідають за академічною кваліфікацією дисциплінам, які вони викладають. Професійна кваліфікація викладачів підтверджена документом про базову вищу освіту, науковим ступенем із відповідної спеціальності, вченим званням, а також підкріплена результатами наукової, навчально-педагогічної, педагогічної чи іншої професійної діяльності. Викладачі з фахових біологічних дисциплін, керівники мають освіту та захистили дисертаційні роботи у межах сучасного сприйняття спеціальності 091 Біологія (біологічні, медичні, ветеринарні науки). Рівень професіоналізму викладачів ОП підтверджується їх публікаціями в рецензованих авторитетних виданнях, доповідями на науково-практичних форумах в Україні та за кордоном.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Процедура конкурсного відбору регламентована «Порядком проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників Сумського державного університету та укладання з ними трудових договорів (контрактів) (bit.ly/3fGbj6). Усі нормативні документи, що стосуються врегулювання трудових відносин в колективі СумДУ, знаходяться на сайті закладу у вільному доступі у реєстрі основної нормативної бази системи управління якістю Сумського державного університету та мають чіткі та зрозумілі правила взаємовідносин (bit.ly/2SPW3TO). Процедура конкурсного добору викладачів є прозорою, з чіткими правилами та критеріями і повністю задовольняє вимоги підкритерію 6.2. При спілкуванні з академічним персоналом встановлено, що НПП добре знайомі зі змістом вказаних положень. При конкурсному доборі викладачів враховуються результати анкетування студентів та аспірантів.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Для залучення роботодавців до організації освітнього процесу наказом ректора СумДУ була створена Експертна рада роботодавців зі спеціальності 091 (bit.ly/3g1Mmto). На сайті кафедри наявні протоколи цієї ради (bit.ly/3fFcGum) в котрих представники різних закладів Сумщини надають свої рекомендації до ОП та особливостей її реалізації. На зустрічі з роботодавцями завідувачами кафедр Медичного інституту, які проводять і реалізують освітній процес на ОП, наголошено, що є суттєва потреба цих кафедр у випускниках аспірантури зі спеціальності 091. Деякі з аспірантів вже працюють викладачами зі студентами-медиками. Тому освітній процес на ОП в певній мірі організується та реалізується роботодавцями з СумДУ.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

ОП на постійній основі залучає професіоналів-практиків для проведення занять. Частина аудиторних занять у формі майстер-класів, тренінгів і лабораторних занять відбувається на базах установ роботодавців: КДЛ Університетської клініки СумДУ (<http://surl.li/tfne>), Сумського обласного діагностичного центру, Медичного центру «Флоріс», Сумського обласного клінічного медичного центру соціально-небезпечних захворювань, Сумського обласного центру служби крові <http://surl.li/tfnb>, що сприяє підвищенню якості практичної підготовки здобувачів. Під час огляду матеріальної бази СумДУ показано, що значна кількість занять проводиться на базі лабораторій кафедр Медичного інституту (на котрі планується працевлаштування випускників ОП). Професіонали-практики залучаються до проведення гостьових лекцій. Наприклад, іноземні професори регулярно проводять гостьові лекції для здобувачів, зокрема 26-27 травня 2021 року відбулась лекція Юрія Гогоці (Філадельфія, США, H-index Scopus – 154 (bit.ly/3goOD85, bit.ly/3c9iuuo), семінари д-ра С.С. Сандху (США), семінар д-ра В. Воліані (Італія) «Благородні метали в наномедицині»

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Процедури та умови підвищення кваліфікації викладачів регламентуються «Положенням про підвищення кваліфікації співробітників СумДУ, педагогічних та науково-педагогічних працівників інших закладів освіти у Сумському державному університеті» (bit.ly/3yZ1rUW), наказом ректора «Контрольні показники накопичувальної системи обрахунку основних результатів підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників Сумського державного університету» (bit.ly/3vNKcпC), «Положенням про конкурс «Кращі науково-педагогічні працівники СумДУ»» (bit.ly/3yQgWPf). Ці та інші документи (bit.ly/2SPW3TO) вибудовують чітку професійно спрямовану систему. Моніторинг рівня професіоналізму викладачів також здійснюється шляхом анкетування, рейтингуванням викладачів. Деякі свідоцтва про підвищення кваліфікації оплачуються згідно з наказом «Про здійснення оплати за свідоцтва про підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників СумДУ» (bit.ly/3zoagOG). В університеті за кошти ЗВО проводяться довгострокові програми підвищення кваліфікації викладачів (10) (bit.ly/3uSCwQ1) та короткострокові програми підвищення кваліфікації викладачів (28) (bit.ly/3vG1Utg). Ряд викладачів ОП проходили стажування різної тривалості в країнах ЄС: (Івахнюк Т.В., 2019; Гарбузова В.Ю., 2019; Обухова О.А., 2019, Гринцова Н.Б., 2020)

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

В СумДУ існує стратегія стимуляції розвитку викладацької майстерності. Проректор з науково-педагогічної роботи та фінансово-економічної діяльності Касьяненко В.О. описав фінансову складову заохочення викладачів. Так 10% фінансових надходжень від студентів контрактної форми надходить на субрахунки інститутів (5%) та кафедр (5%), директори та завідувачі кафедр можуть за рахунок цього заохочувати викладачів до успішної та ефективної освітньої та наукової діяльності. Критерії описуються низкою положень, представлених у відповідях на запит 2. Належним чином регламентується система заохочень роботи гарантів ОП (документи запиту 2). Наприклад, в рік акредитації ОП на преміювання гаранта виділяються кошти в розмірі місячної оплати. У випадку зразкової акредитації

відбувається суттєве преміювання членів робочої групи. Викладачі ОП та наукові керівники мають заохочення і нематеріального характеру як на рівні університету (звання почесний професор СумДУ, грамоти, подяки, подання на Державну премію України), так і міста та області.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

СумДУ має ефективну стратегію підвищення кваліфікації викладачів через власні програми та закордонні стажування. Створена фінансова система, котра забезпечує стимулювання освітньої та наукової діяльності науково-педагогічних працівників.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Немає.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

У викладанні освітньої складової ОНП залучені професіонали в галузі біології та суміжних наук як з власного закладу так і закордонні вчені, майбутні роботодавці випускників. СумДУ має ефективну стратегію підвищення кваліфікації викладачів через власні програми та закордонні стажування. Створена фінансова система, котра забезпечує стимулювання освітньої та наукової діяльності науково-педагогічних працівників.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Експертна група під час перегляду матеріально-технічної бази та інтерв'ювання впевнилась в тому, що ОНП забезпечується на взірцевому рівні. Задля забезпечення інформаційних потреб здобувачів в СумДУ функціонує сучасна бібліотека (<https://library.sumdu.edu.ua/uk/>), під час огляду матеріально-технічної бази предстаник бібліотеки Крицька Ольга Василівна зазначила те, що усе обладнання в бібліотеці постійно модернізується і завдяки оновленню техніки в них немає обладнання, старшого за 5 років. На базі бібліотеки функціонує коворкінг “Універсіті” та створено кімнати для індивідуальної та групової роботи, ці приміщення використовувалися і задля забезпечення потреб викладачів і аспірантів для проведення дистанційних занять. Окремо слід відзначити репозитарій, який займає перші позиції серед репозитаріїв України. Впроваджено практику субрахунків кафедр, як джерела фінансування, що дозволяє використовувати кошти на матеріальне стимулювання і вирішення нагальних потреб (оплата відряджень, закупівля додаткових реактивів та обладнання тощо). Задля забезпечення виконання досліджень на високому рівні здобувачі можуть безкоштовно використовувати сучасно обладнані лабораторії серед яких: центр морфологічних досліджень, центр колективного користування науковим обладнанням медичного інституту (<https://rc.med.sumdu.edu.ua/>), лабораторія молекулярно-генетичних досліджень, україно-шведський дослідницький центр, центр патоморфологічних досліджень. Для своєї наукової та/або викладацької діяльності здобувачі і викладачі можуть безкоштовно використовувати експериментальних тварин із віварію СумДУ.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Викладачі та здобувачі вищої освіти отримують безоплатний доступ до інформаційних ресурсів та інфраструктури університету, що є необхідним для організації навчання та проведення наукових досліджень. Здобувачі вищої освіти за ОНП мають безоплатний доступ до наступних науково-дослідних баз даних: Scopus, Web of Science, Springer

Nature, USMLE-Rx, Wiley, Grammarly, Coursera for Campus, Academic Search Ultimate (EBSCOhost), eSSUIR., що вказує на те, що університет підтримує політику відкритого доступу до наукових публікацій. Здобувачі зазначили, що мають право безкоштовно перевірити свою роботу на наявність плагіату.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Експертна група дійшла висновку, що освітнє середовище є в повній мірі безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти (під час огляду матеріально-технічної бази було продемонстровано наявність вогнегасників, аптечок і функціонуючої системи вентиляції, що відповідає потребам лабораторних приміщень). При інтерв'юванні здобувачів та представників органів студентського самоврядування було зазначено, що здобувачі проходять обов'язковий інструктаж із техніки безпеки, питань біоетики. В університеті функціонує психологічна служба (bit.ly/3vSQiDe), яка передбачає індивідуальне консультування здобувачів, яке відбувається в зручний час, що погоджується із здобувачами. Механізми забезпечення психічного здоров'я регламентуються «Кодексом корпоративної культури Сумського державного університету» (<https://tinyurl.com/ух5nj2e>). У СумДУ створено центр підтримки сім'ї "Студентський лелека" (bit.ly/3fNLOZ5), що допомагає на час відвідування батьками занять, виконання робочих обов'язків чи вирішення інших питань у стінах ВНЗ. Функціонує Гендерний центр Сумського державного університету (bit.ly/3x01FcV), діє стартап-центр СумДУ (<https://startup.sumdu.edu.ua/>), спортивно-оздоровчий центр "Універ" (<https://tinyurl.com/уху2go8a>)

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Забезпечення здобувачів вищої освіти освітньою, організаційною, інформаційною, консультативною та соціальною підтримкою відбувається на належному рівні. На сайті ЗВО (<https://sumdu.edu.ua/uk/>) висвітлюється актуальна інформація та знаходяться допоміжні документи і матеріали, що в повній мірі задовольняють інформаційний попит здобувачів за даною ОНП. Освітня та організаційна підтримка забезпечується за допомогою особистих кабінетів, експертна група мала можливість ознайомитись із його функціоналом та зовнішнім виглядом під час інтерв'ювання здобувачів вищої освіти. Соціальна підтримка здобувачів впроваджена через низку програм, що втілені у СумДУ, ознайомитись з якими можна на сайті університету (<https://sumdu.edu.ua/uk/kampus-life/social-face.html>).

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

В університеті створено сприятливі умови для забезпечення освітніх потреб осіб із особливими освітніми потребами (<https://tinyurl.com/uszoto5>). Для здобувачів, які мають дітей, створено програму "Університет дружній до сім'ї" (<https://leleka.sumdu.edu.ua/uk/>), для здобувачів з інвалідністю на сайті університету надано перелік пандусів та ліфтів. Створені належні умови для здобуття освіти онлайн. За даною освітньою програмою не навчаються особи з обмеженими освітніми можливостями.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Університет дотримується політики корпоративної культури і академічної доброчесності (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/korysni-posylannia/academic-integrity.html>). У СумДУ на постійній основі за представництвом Фонду ім. Ф. Еберта функціонує гендерний ресурсний центр (<http://surl.li/obup>), який з 2015 р. є координатором Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти. Вирішення конфліктних ситуацій регламентується кодексом корпоративної культури (bit.ly/34I5Z4b), також в ЗВО створено комісію з етики та управлінням конфліктами (bit.ly/3iehsjY)

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Матеріально-технічне забезпечення за даною ОНП створює усі необхідні умови для проведення на дуже високому рівні наукових досліджень, навчально-методичне забезпечення повністю задовольняє освітні потреби здобувачів. В

університеті створено комфортні умови для здобувачів, з урахуванням інтересів осіб з особливими потребами. Найвні чіткі і зрозумілі механізми вирішення конфліктних ситуацій.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Експертною групою недоліків за Критерієм 7 не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

В СумДУ створено взірцеві умови для забезпечення освітньо-наукових потреб здобувачів, впроваджено практику субрахунків кафедр, як джерела фінансування, що дозволяє використовувати кошти на матеріальне стимулювання і вирішення нагальних потреб, функціонує сучасна бібліотека і низка профільних лабораторій. З огляду на це експертна група прийшла до висновку, що ОНП цілком відповідає рівню А за критерієм 7.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Розроблення, затвердження, моніторинг та періодичний перегляд ОНП реалізується відповідно до “Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету” (bit.ly/3fOrNSa). Моніторинг програми здійснюється на щорічній основі: проект виставляється на громадське обговорення, із подальшим урахуванням рекомендацій. Як було зазначено на зустрічі із адміністративним персоналом, якщо зміни в програмі не несуть фундаментального характеру, то вони не підлягають перегляду на Вченій раді. В університеті створено експертну раду роботодавців, яка безпосередньо приймає участь у перегляді ОНП.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Зміни до ОНП можуть пропонувати усі зацікавлені сторони, зокрема, під час бесіди із представниками самоврядування було встановлено, що здобувачі мають представників у Вченій раді університету, що безпосередньо надає їм інструменти для впливу на перегляд ОНП. При формуванні ради з якості, обов'язковою умовою є наявність серед її членів представників самоврядування (bit.ly/3fOrNSa). Під час зустрічі з адміністративним персоналом Ольга Дейнека зазначила, що задля забезпечення контролю якості навчання в СумДУ з 2015 року започатковано опитування здобувачів вищої освіти щодо якості організації освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін. Опитування проводиться після кожного модуля, чотири рази на рік. Цей факт підтвердили і здобувачі вищої освіти. Також, одним із підрозділів Центру забезпечення якості вищої освіти є “Студентська агенція співдії якості освіти”, яка може приймати участь під час всіх етапів моніторингу та перегляду ОНП. Проводяться фокус-групові дослідження, в яких відокремлюються здобувачі за ОНП (bit.ly/3uP9hxo). Звіт за результатами опитування здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня щодо оцінювання якості освітньо-наукових програм наведено на сторінці випускової кафедри bit.ly/3zaWusy.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Відповідно до “Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету” роботодавці безпосередньо залучені до процесу періодичного перегляду ОНП. На сайті кафедри морфології наведено пропозиції від роботодавців, які надходили з 2019 року, із зазначенням того, були вони враховані чи ні (bit.ly/3wOQumS). В університеті є практика створення експертних рад роботодавців, що регулюється окремим положенням (bit.ly/3ccCZ8P). За данною ОНП також створено експертну раду роботодавців (bit.ly/2S6TRap). Також усі

стейкхолдери можуть надсилати свої побажання і зауваження, або заповнити анкету на сторінці <http://job.sumdu.edu.ua/discussion-educational-programs>.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Навчальний відділ з практики та інтеграційних зв'язків з замовниками кадрів забезпечує врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми. За даною ОНП випускників ще не було. Інформація про відомих випускників СумДУ відображається на головній сторінці університету. На сайті випускової кафедри можна ознайомитись із положенням щодо асоціації випускників (bit.ly/2SSgKOQ).

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Здобувачі, стейкхолдери та всі інші зацікавлені сторони залучені до процесів перегляду, моніторингу і внесення змін до ОНП. Це забезпечується їх представництвом у різних радах якості, що надає змогу вчасно реагувати на виявлені недоліки та допомагає в реалізації даної ОНП, шляхом внесення відповідних змін. Під час зустрічей експертна група впевнилась у залученні зацікавлених сторін до процесів забезпечення якості ОНП.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Акредитація освітньої програми проводиться вперше. Гарант програми зазначила, що при перегляді даної ОНП враховувався досвід попередніх акредитацій в СумДУ за іншими спеціальностями. Наприклад, було враховано пропозиції висловлені при акредитації ОНП III рівня зі спеціальності 051 Економіка у 2020 р., а саме: дизайн інтернет сторінки ОНП "Біологія" розроблений з урахуванням зауваження ГЕР щодо недостатньо зручного доступу до освітньо-наукових програм зі сторінки аспірантури та докторантури.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Академічна спільнота виступає в ролі активного учасника системи як внутрішнього, так і зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності, одним із інструментів для цього є Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, до складу яких входять зокрема і представники академічної спільноти, маючи змогу безпосередньо сприяти постійному розвитку ОП. В університеті створено п'ятирівневу систему забезпечення якості, в якій змістовно залучені усі зацікавлені сторони (bit.ly/34Inkdx). Експертною групою під час інтерв'ювання було встановлено, що ЗВО відкритий до рекомендацій і пропозицій щодо покращення змісту ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Пропозиції та зауваження стейкхолдерів, здобувачів та НПП враховуються при перегляді програми. Анкетування здобувачів проводяться 4 рази на рік, що є позитивною практикою.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Експертна група рекомендує відображати зауваження та рекомендації, які були надані стейкхолдерами щодо даної ОНП, на головній сторінці Університету, де представлена дана програма (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1795>), бо на цій сторінці знаходиться і посилання на анкету, і поштова адреса для надсилання зауважень і рекомендацій.

Рівень відповідності Критерію 8.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Експертна група прийшла до висновку, що ОНП за критерієм 8 представлена на високому рівні. До перегляду, моніторингу долучені усі зацікавлені сторони, маючи змогу впливати на зміст ОНП. Недоліки є несуттєвими та не створюють перешкод щодо реалізації ОНП у даному закладі вищої освіти, що дозволяє оцінити ступень відповідності ОНП за Критерієм 8 на рівні В.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

За думкою експертної групи, в СумДУ реалізовано чіткі та зрозумілі процедури і правила, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, зокрема це відображається у “Кодексі корпоративної культури СумсДУ” (bit.ly/34I5Z4b), права учасників освітньо-наукового процесу відображені у статуті університету (bit.ly/3pfAmso). Нормативно-правові документи є легкодоступними для всіх зацікавлених сторін на сайті університету (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/public-info.html>). Експертна група під час інтерв'ювання академічного персоналу і здобувачів вищої освіти впевнилась у впровадженні багатофункціональних особистих кабінетів як для викладачів, так і для здобувачів.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Програму ОНП “Біологія” представлено на сайті університету (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1795>). Усі зацікавлені сторони мають право надати свої зауваження і рекомендації при заповненні анкети, або надіславши лист на електронну адресу, яка представлена на відповідній сторінці.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На офіційному веб-сайті СумДУ оприлюднено актуальну та достовірну інформацію стосовно освітньо-наукових програм, зокрема даної ОНП “Біологія” (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1795>). Нормативні документи і силабуси навчальних дисциплін знаходяться в особистих кабінетах та на сайті кафедри морфології, на базі якої здійснюється підготовка здобувачів (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/#>).

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Експертна група дійшла до висновку, що в СумДУ запроваджено політику публічності та прозорості на високому рівні. Усі стейкхолдери мають змогу надати свої рекомендації та зауваження.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

На сторінці ОНП вказано, що випусковою кафедрою є кафедра фізіології і патофізіології з курсом медичної біології, а в звіті самооцінювання та під час опитування зазначалось, що випусковою є кафедра морфології.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Експертна група вважає, що у контексті Критерію 9 ОНП відповідає рівню відповідності В, оскільки інформація про ОНП є прозорою і публічною. Зазначені недоліки є несуттєвими і не впливають на реалізацію ОНП.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

Зміст освітньо-наукової програми в цілому забезпечує методологічні та викладацькі компетентності аспірантів, необхідні для їх повноцінної підготовки до дослідницької та педагогічної діяльності за спеціальністю. Так, здобуття знань із спеціальності забезпечується обов'язковими компонентами циклу професійної підготовки “Основи системної біології” та “Сучасні аспекти біології розвитку” (12 кредитів ЄКТС), формування загальнонаукових (філософських) компетентностей відбувається під час вивчення дисциплін циклу загальної підготовки “Філософія науки” та “Методологія та методи наукових досліджень” (9 кредитів ЄКТС), набуття універсальних навичок дослідника, таких як презентація результатів власних досліджень, розробка та управління проектами, складання грантових пропозицій, організація та проведення навчальних занять забезпечують освітні компоненти “Культура наукової української мови”, “Управління науковими проектами”, “Методика підготовки наукових праць”, “Інноваційна педагогічна діяльність”, “Педагогічна практика за професійним спрямуванням” (18 кредитів ЄКТС загалом). Формування мовних компетентностей, що забезпечують можливість представлення та обговорення результатів своєї наукової діяльності іноземною мовою, відбувається під час вивчення дисципліни циклу загальної підготовки “Англійська мова академічного спрямування” (6 кредитів ЄКТС). Однак рекомендується розширення вибіркового блоку дисциплін за рахунок освітніх компонентів інших програм різних рівнів освіти, що надасть додаткові можливості для відповідної підтримки наукових досліджень окремих здобувачів. За результатами опитування щодо якості ОНП, проведеного у 2021 р., всі здобувачі, що навчаються на ОНП підтвердили, що зміст освітньої програми відповідає їх науковим інтересам та забезпечує повноцінну підготовку за спеціальністю, втім, опитування на ОНП “Біологія” проводилося лише двічі раз за час існування освітньої програми (у 2021 р.). У одному з опитувань брали участь лише 4 здобувачі з 7, у звіті до другого опитування кількість респондентів не вказана, що не дозволяє вважати отримані результати достатньо об'єктивними.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

Наукова діяльність здобувачів дотична до напрямку досліджень наукових керівників. Відповідність тематики науково-дослідної роботи аспірантів напрямку роботи керівників проаналізована, визначено можливість створення разових вчених рад для захисту дисертаційних робіт за відповідною тематикою. Аналіз відповідності наукової діяльності здобувачів напрямку досліджень керівників (<http://surl.li/tfns>) свідчить про те, що наукові керівники є активними дослідниками, результати наукової роботи яких висвітлені у численних публікаціях, в тому числі, у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus (Журнал нано- та електронної фізики, Biopolymers and Cell) та Web of Science (World of Medicine and Biology, Вісник Львівського університету, сер. Біологічна, Regulatory mechanisms in biosystems). На ОП реалізується практика подвійного керівництва, зокрема, здобувач Ткаченко І.А. виконує дисертаційну роботу під керівництвом докт.вет.н. Касянчук В.В. та докт.фіз.-мат.н. Суходуба Л.Ф.; Михайличенко К.В. – під керівництвом д.б.н. Бумейстер В.І. та д.мед.н. Деміхової Н.В. Під час зустрічі з академічним персоналом з'ясовано, що ведеться робота у напрямку запровадження подвійного керівництва з фахівцями з Університету Умео, Швеція. Отже, СумДУ володіє достатнім науковим потенціалом для якісної підготовки здобувачів вищої освіти третього рівня та проводить роботу з його подальшого зміцнення. Разом з тим, звертає на себе увагу той факт, що серед наукових керівників дисертаційних робіт, представлених у таблиці відповідності, лише один доктор біологічних наук. Рекомендується більш широке залучення висококваліфікованих фахівців відповідного профілю до керівництва науковою роботою аспірантів ОНП зі спеціальності 091 “Біологія”.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

СумДУ та Медичний інститут створили зразкові умови для наукової діяльності на ОП «Біологія». Матеріальна база дає можливості для проведення досліджень на високому сучасному науковому рівні. Опис та оцінка лабораторій та обладнання наданий у критерії 7. Аспіранти мають доступ до відповідних лабораторій кафедр, Центру колективного користування Медичного інституту як безкоштовно, так і з оплатою з субрахунків відповідних кафедр. За

результатами опитування в різних фокус-групах з'ясовано, що необхідні для досліджень реактиви закупуються СумДУ. На базі Медичного інституту та СумДУ проводяться більш ніж 20 регулярних науково-практичних конференцій, на котрих здобувачі безкоштовно можуть публікувати свої матеріали. Аспіранти презентують результати своїх наукових досліджень на міжнародних наукових конгресах, конференціях і семінарах за кордоном, зокрема: Буцик А. та Шубін П., 2018, Польща; Понирко А., 2018, Словаччина; Тимакова О., 2018, Іспанія; 2019, Франція; Ілляшенко В., 2019, Чехія; Михайличенко К., 2020, 88 EAS Congress. Вартість публікацій в міжнародних наукометричних базах відшкодовується шляхом преміювання. Існує практика регулярних звітів аспірантів з результатами дисертаційних робіт на засіданнях кафедр.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

Для аспірантів даної ОП забезпечуються права здобувачів освіти на академічну мобільність (bit.ly/3uE6hDS), зокрема вони можуть пройти наукове або мовне стажування, а також навчатися у зарубіжних ЗВО за міжнародними програмами. Інформування, щодо таких можливостей здійснюється в їх особистих кабінетах у системі Umix СумДУ, на сайті університету на сторінці «Міжнародні грантові проєкти» (bit.ly/3uJsm3Z), науковими керівниками. Підтверджено, що у 2017 році аспіранти Шубін П. та Ткаченко І., брали участь у виконанні проєкту в рамках академічної мобільності від Чеської Республіки; у 2018-2019 роках; Ткаченко І. стажувалась за програмою Erasmus+ KA1 2017-1-SE01-KA107-034386 в Університеті Умео (Швеція); у 2019 році аспірант Ілляшенко В. брав участь у Міжнародній літній школі "Research in practice" (Україна-Чехія); на даний час аспіранти Буцик А., Шубін П., Ткаченко І. та Ілляшенко В. беруть участь у 10-місячному стажуванні за програмою Erasmus+ KA1 2019-1-SE01-KA107-060193 в Університеті Умео (Швеція); у 2020-2021 році аспірантка Конєва А. виконує дослідження в рамках гранту для молодих дослідників та студентів від Чеської Республіки. Аспіранти долучаються до відкритих лекцій провідних зарубіжних вчених.

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

Під час зустрічі із здобувачами було підтверджено факт плідної співпраці з науковими керівниками. Здобувачі активно залучаються до виконання проєктів за програмою Горизонт-2020. При інтерв'юванні академічного персоналу було зазначено, що обов'язковою умовою є залучення до виконання НДР та господарчих договорів хоча б одного здобувача на проєкт. Регулярною є участь наукових керівників у міжнародних дослідницьких проєктах, 4 аспіранта за даною ОНП наразі перебувають у Швеції за програмою Erasmus+. Виконуються проєкти за рахунок коштів Національного фонду досліджень України (bit.ly/35gpIZd, bit.ly/3iJGsA9). Згідно відомостей самооцінювання ОНП "У період 2016-2020 рр. на кафедрах наукових керівників аспірантів виконані/виконуються держбюджетні НДР (у т.ч. наукові проєкти молодих вчених), більше 300 господарчих договорів (Г.Ф. Ткач, В.Ю. Гарбузова, Н.В. Деміхова)". Втім при аналізі переліку господарчих науково-дослідних робіт СумДУ у 2021 році (bit.ly/2TjzYNA), з'ясовано, що безпосередньо керує виконанням господарського договору тільки один з керівників аспірантів за даною ОНП.

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

Дотриманню засад академічної доброчесності учасниками освітнього процесу, зокрема науковими керівниками та аспірантами, в СумДУ присвячується значна увага з боку ЗВО на всіх рівнях. Відповідний перелік заходів було затверджено рішенням наукової ради Сумського державного університету від 18 березня 2021 р. з питання: «Дослідницька доброчесність: стан та основні заходи щодо впровадження у наукову діяльність університету» (bit.ly/3vOoAaY). Під час зустрічей експертна рада впевнилась у всебічній обізнаності з питань дотримання академічної доброчесності серед усіх запрошених груп. Розроблено відповідне положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Сумському державному університеті (bit.ly/3uRF3cW), яке регламентує виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності. В ЗВО постійно проходять семінари і лекції, що мають на меті розвиток напряму дослідницької доброчесності. Здобувачі мають змогу подавати свої роботи на перевірку системою StrikePlagiarism на безоплатній основі. Випадків порушення академічної доброчесності під час реалізації ОНП «Біологія» не було.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

Матеріально-технічна база та всебічна інформаційна й експертна підтримка СумДУ та медичного інституту створюють відмінні умови для наукового розвитку аспірантів, де навчання йде через дослідження. Створені умови для захистів на разових радах. Викладачі та аспіранти ОНП є співавторами статей в міжнародних виданнях, беруть участь у апробації результатів дисертацій, науковому співробітництві з закордонними вченими та закладами.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

Тільки один з керівників дисертаційних робіт має базову освіту та вчений ступінь з біології. Тому бажано в подальшому в більшій мірі залучати до наукового керівництва докторів та кандидатів біологічних наук. Також керівниками дисертаційних досліджень на даний час виконується тільки один господарський договір.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Матеріально-технічна та інформаційна підтримка ОНП з боку адміністрації, наявність злагодженої системи її організації створили чудову і сучасну базу для лабораторних досліджень. Створено сприятливе середовище для виховання сучасних науковців високої кваліфікації. Наукові керівники та аспіранти мають високий рівень міжнародних зв'язків. Теми дисертаційних робіт мають високий рівень актуальності, теоретичне і в більшій мірі науково-практичне значення для сучасної біологічної науки. Зауваження до даного критерію мають здебільшого рекомендаційний характер.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	В
Критерій 2 . Структура та зміст освітньої програми	В
Критерій 3 . Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	А
Критерій 4 . Навчання і викладання за освітньою програмою	В
Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	В
Критерій 6. Людські ресурси	А
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	А
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	В

Критерій 9. Прозорість та публічність

В

Критерій 10. Навчання через дослідження

В

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	<i>Призначення другого керівника.PDF</i>	XnyFFZqL1j8xNZkYsoWbdjsHV01+2udwOkvszJ1oE TE=
Додаток	<i>Призначення другого керівника2.PDF</i>	gOw8i+kxexz1JdrEoeke7fCyqYvhEFJyrzbo/6TwajI=
Додаток	<i>Міжнародне керівництво аспірантами.PDF</i>	dmxRi3n3+wcQMLy057t/OrvhoUUqHKqUulBO4ck Yj9M=

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Коваленко Станіслав Олександрович

Члени експертної групи

Зінченко Оксана Юріївна

Стефаненко Марія Володимирівна